

מקורות בענין עדי מסירה וחתימה כרתי וטיב השטר

Page 1 of 7 – YIJE 5783 – Set 5

- 1 תלמוד בבלי מסכת גיטין דף פו עמוד א
- 2 מתני'. שלשה גיטין פסולין, ואם נשאת - הוולד כשר: כתב בכתב ידו ואין עליו עדים, יש עליו עדים ואין בו זמן, יש
3 בו זמן ואין בו אלא עד אחד, הרי אלו שלשה גיטין פסולין, ואם נשאת - הולד כשר. רבי אליעזר אומר: אף על פי
4 שאין עליו עדים אלא שנתנו לה בפני עדים - כשר, וגובה מנכסים משועבדים, שאין העדים חותמים על הגט אלא
5 מפני תיקון העולם.
- 6 רש"י מסכת גיטין דף פו עמוד א
- 7 מתני'. ואם ניסת הולד כשר - האי תנא לאו כרבי מאיר סבירא ליה דאמר עדי חתימה כרתי דלרבי מאיר הוולד
8 ממזר ולמאן דמוקי לה בגמ' כרבי מאיר איכא למימר דכתב ידו כמאה עדים דמי ולא כרבי אלעזר סבירא ליה
9 דאמר עדי מסירה כרתי דהא פליג רבי אלעזר בסיפא אלא כיון דכתב ידו הוא וכתב ונתן קרינא ביה ואף על גב
10 דליכא עדי מסירה כשר מדאורייתא ומיהו רבנן פסלינהו דלמא אתי לאכשורי בכתב סופר הלכך לא תינשא ואם
11 ניסת הוולד כשר ודוקא כתב ידו אבל כתב סופר ואין שם עד הוולד ממזר.
- 12 תלמוד בבלי מסכת גיטין דף פו עמוד ב
- 13 ר' אלעזר אומר: אף על פי וכו'. אמר רב יהודה אמר רב: הלכה כר' אלעזר בגיטין. כי אמריתה קמיה דשמואל,
14 אמר: אף בשטרות. ורב סבר בשטרות לא? הא קתני: וגובה מנכסים משועבדים! רבי אלעזר תרתי אמר, ורב סבר
15 כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא. וכן אמר ר' יעקב בר אידי אמר ר' יהושע בן לוי: הלכה כר' אלעזר בגיטין; ורבי ינאי
16 אמר: אפילו ריח הגט אין בו. ורבי ינאי לית ליה דר' אלעזר? הכי קאמר: לרבנן, אפילו ריח הגט אין בו. וכן אמר ר'
17 יוסי בר' חנינא אמר ריש לקיש: הלכה כרבי אלעזר בגיטין; ור' יוחנן אמר: אפילו ריח הגט אין בו. לימא, ר' יוחנן לית
18 ליה דר' אלעזר! הכי קאמר: לרבנן, אפילו ריח הגט אין בו. שלח ליה ר' אבא בר זבדא למרי בר מר, בעי מיניה מרב
19 הונא: הלכה כר' אלעזר בגיטין, או אין הלכה? אדהכי נח נפשיה דרב הונא, אמר ליה רבה בריה, הכי אמר אבא
20 משמיה דרבא: הלכה כר' אלעזר בגיטין, ורבותינו הבקיאים בדבר הלכה, משום רבינו אמרו: הלכה כר' אלעזר
21 בגיטין, דאמר רב חמא בר גוריא אמר רב: הלכה כר' אלעזר בגיטין. איכא דאמרי: וחברינו הבקיאים בדבר הלכה
22 ותלמידי רבינו, משום רבינו אמרו: הלכה כרבי אלעזר בגיטין, דאמר רב חסדא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב:
23 הלכה כרבי אלעזר בגיטין. וכן כי אתא רבין, אמר ר' אלעזר אמר רב: הלכה כרבי אלעזר בגיטין.
- 24 מתני'. שנים ששלחו שני גיטין שוין ונתערבו, נותן שניהם לזו ושניהם לזו, לפיכך אבד אחד מהן - הרי השני בטל.
25 חמשה שכתבו כלל בתוך הגט, איש פלוני מגרש פלונית ופלוני פלונית והעדים מלמטה - כולן כשרין, וינתן לכל
26 אחת ואחת; היה כותב טופס לכל אחד ואחד והעדים מלמטה, את שהעדים ניקרין עמו - כשר.
- 27 גמ'. מאן תנא? אמר ר' ירמיה: דלא כר' אלעזר, דאי ר' אלעזר, כיון דאמר עדי מסירה כרתי, הא לא ידעי בהי
28 מינייהו קא מגרשה. אביי אמר: אפי' תימא ר' אלעזר, אימא דבעי ר' אלעזר - כתיבה לשמה, נתינה לשמה מי בעי?
- 29 רי"ף מסכת גיטין דף מז עמוד א - מח עמוד א
- 30 והלכתא כר"א בגיטין: [דף מז עמוד ב] ומהא נמי שמעי' דלא בעינן עדי מסירה היכא דאיכא עדי חתימה דהא רב
31 הוא דאמר אם נשאת בעד אחד וכתב ידי סופר שהולד ממזר והוא אמר הלכה כר"א בגיטין ואי ס"ד בעינן עדי
32 מסירה היכא דאיכא עדי חתימה השתא היכא דליכא עדי חתימה כלל ואפילו עד אחד מכשר רב היכא דאיכא ע"א
33 ועדי מסירה פסיל והוא ליה הולד ממזר אטו עד אחד מגרע גרע מהיכא דליכא עד כלל אלא ודאי מדפסיל רב בעד
34 אחד ומכשר היכא דאיכא עדי מסירה אפי' ליכא עד אחד שמעינן דהאי דפסיל עד אחד היכא דליכא עדי מסירה הוא
35 ואי איכא בחתימה א שני עדים מכשר ואף על גב דליכא עדי מסירה. והיינו דקתני שאין העדים חותמין על הגט
36 אלא מפני תיקון העולם כלומר דאי ליכא בגט עדי חתימה אלא ניתן בעדי מסירה בלבד זימנין דמיייתי עדי מסירה
37 ואתי בעל ומערער ומקלקל לה הילכך תקינו שיהו העדים חותמין בגט דאי אתי בעל ומערער מפקא ליה לגיטא

מקורות בענין עדי מסירה וחתימה כרתי וטיב השטר

Page 2 of 7 – YIJE 5783 – Set 5

- 1 ומקיימא ליה בעדי חתימה ודחיא ליה. ואי סלקא דעתך דלא סגי לן בעדי חתימה אלא עד דאיכא עדי מסירה מאי
2 תיקון העולם איכא אף על גב דמקיימא ליה לגיטא בעדי חתימה ליחוש דלמא לא איתיהיב ליה בעדי מסירה אלא
3 ודאי כל היכא דאיכא עדי חתימה לא בעינן עדי מסירה וכל [דף מח עמוד א] היכא דאיכא עדי מסירה לא בעינן עדי
4 חתימה דבחד מינייהו סגיא אלא מיהו הנ"מ בדיעבד א"נ דאישתכחי עדי מסירה פסולין דלא אמרי' עדיין אשת איש
5 היא אלא הואיל ואיכא עדי חתימה והן כשרים והגט יוצא מתחת ידה גירושי מעליא אינון אבל לכתחלה בעינן עדי
6 מסירה והן העיקר שאין העדים חותמין על הגט אלא מפני תיקון העולם כדאמרינן דאי אביד גיטא קיימי עדי
7 מסירה ואי מייתי עדי מסירה קיימי עדי חתימה. וחזינן לגאון דאמר הוּו ידעין דהאי דאר"א כתב סופר ועד הולד
8 ממזר משום דהויא לה הא מילתא לר"א כמזוייף מתוכו שהולד ממזר. ואף על גב דהאי מילי דגאון סתרי למילי דידן
9 חזינא למכתבינהו משום דמלאכת שמים היא:
- 10 תלמוד בבלי מסכת גיטין דף ב עמוד א
- 11 /מתני'/. המביא גט ממדינת הים, צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם, רבן גמליאל אומר: אף המביא מן הרקם
12 ומן החגר, ר' אליעזר אומר: אפילו מכפר לודים ללוד, וחכ"א: אינו צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם אלא המביא
13 ממדינת הים והמוליך. והמביא ממדינה למדינה במדינת הים, צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם, רשב"ג אומר:
14 אפילו מהגמוניא להגמוניא. ר' יהודה אומר: מרקם למזרח, ורקם - כמזרח, מאשקלון לדרום, ואשקלון - כדרום,
15 מעכו לצפון, ועכו - כצפון; ר"מ אומר: עכו - כארץ ישראל לגיטין. המביא גט בארץ ישראל, אינו צריך שיאמר בפני
16 נכתב ובפני נחתם; ואם יש עליו עוררים - יתקיים בחותמיו.
- 17 גמ'. מ"ט? רבה אמר:
- 18 תלמוד בבלי מסכת גיטין דף ב עמוד ב
- 19 לפי שאין בקיאים לשמה, רבא אמר: לפי שאין עדים מצויין לקיימו. מאי בינייהו? איכא בינייהו, דאתוהו בי תרי; אי
20 נמי, ממדינה למדינה בארץ ישראל; אי נמי, באותה מדינה במדינת הים. ולרבה, דאמר לפי שאין בקיאים לשמה,
21 ליבעי תרי, מידי דהוה אכל עדיות שבתורה! עד אחד נאמן באיסורין. אימור דאמרינן עד אחד נאמן באיסורין, כגון
22 חתיכה ספק של חלב ספק של שומן, דלא איתחזק איסורא, אבל הכא דאיתחזק איסורא דאשת איש הוי דבר
23 שבערוה, ואין דבר שבערוה פחות משנים! רוב בקיאים הן. ואפילו לר"מ דחייש למיעוטא, סתם ספרי דדייני מיגמר
24 גמירי, ורבנן הוא דאצרוך, והכא
- 25 תלמוד בבלי מסכת גיטין דף ג עמוד א
- 26 משום עיגונא אקילו בה רבנן. האי קולא הוא? חומרא הוא, דאי מצרכת ליה תרי - לא אתי בעל מערער ופסיל ליה,
27 חד - אתי בעל ומערער ופסיל ליה! כיון דאמר מר: בפני כמה נותנו לה? רבי יוחנן ור' חנינא, חד אמר: בפני ב', וחד
28 אמר: בפני ג', מעיקרא מידק דייק ולא אתי לאורועי נפשיה. ולרבא, דאמר לפי שאין עדים מצויין לקיימו, ליבעי תרי,
29 מידי דהוה אקיום שטרות דעלמא! עד א' נאמן באיסורין. אימר דאמרינן עד אחד נאמן באיסורין, כגון חתיכה ספק
30 של חלב ספק של שומן, דלא איתחזק איסורא, אבל הכא איתחזק איסורא דאשת איש הוי דבר שבערוה, ואין דבר
31 שבערוה פחות מב'! בדיון הוא דבקיום שטרות נמי לא ליבעי, כדר"ל, דאמר ר"ל: עדים החתומים על השטר - נעשו
32 כמי שנחקרה עדותן בב"ד, ורבנן הוא דאצרוך, והכא משום עיגונא אקילו בה רבנן. האי קולא הוא? חומרא הוא,
33 דאי מצרכת ליה תרי - לא אתי בעל מערער ופסיל ליה, חד - אתי בעל ומערער ופסיל ליה! כיון דאמר מר: בפני
34 כמה נותנו לה? רבי יוחנן ורבי חנינא, חד אמר: בפני שנים, וחד אמר: בפני ג', מעיקרא מידק דייק ולא אתי לאורועי
35 נפשיה. ורבא מאי טעמא לא אמר כרבה? אמר לך: מי קתני בפני נכתב לשמה, בפני נחתם לשמה? ורבה? בדיון
36 הוא דליתני הכי, אלא דאי מפשת ליה דיבורא אתי למגזייה. השתא נמי אתי למגזייה! חדא מתלת גאיז, חדא
37 מתרתי לא גאיז. ורבה מ"ט לא אמר כרבה? אמר לך: א"כ, ניתני בפני נחתם ותו לא, בפני נכתב ל"ל? ש"מ בעינן
38 לשמה. ורבא? בדיון הוא דליתני הכי, אלא דא"כ, אתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא בעד אחד. ורבה? מי דמי?

מקורות בענין עדי מסירה וחתימה כרתי וטיב השטר

Page 3 of 7 – YIJE 5783 – Set 5

- 1 התם ידעינן, הכא בפני; התם אשה לא מהימנא, הכא אשה מהימנא; התם בעל דבר לא מהימן, הכא בעל דבר
- 2 מהימן. ורבא? אמר לך: אטו הכא כי אמרי ידעינן, מי לא מהימני? וכיון דכי אמרי ידעינן מהימני, אתי לאיחלופי
- 3 בקיום שטרות דעלמא בעד אחד. ולרבה, דאמר לפי שאין בקיאין לשמה, מאן האי תנא דבעי כתיבה לשמה ובעי
- 4 תלמוד בבלי מסכת גיטין דף ג עמוד ב
- 5 חתימה לשמה? אי רבי מאיר, חתימה בעי, כתיבה לא בעי! דתנן: אין כותבין במחובר לקרקע, כתבו על המחובר
- 6 לקרקע, תלשו, חתמו ונתנו לה - כשר! אי רבי אלעזר, כתיבה בעי, חתימה לא בעי! וכי תימא, לעולם רבי אלעזר
- 7 היא, וכי לא בעי רבי אלעזר חתימה לשמה - מדאורייתא, מדרבנן בעי, והא שלשה גיטין פסולין דרבנן, ולא בעי רבי
- 8 אלעזר חתימה לשמה! דתנן, ג' גיטין פסולין, ואם ניסת - הולד כשר: כתב בכתב ידו ואין עליו עדים, יש עליו עדים
- 9 ואין בו זמן, יש בו זמן ואין בו אלא עד אחד - הרי אלו שלשה גיטין פסולין, ואם ניסת - הולד כשר; רבי אלעזר
- 10 אומר: אף על פי שאין עליו עדים אלא שנתנו לה בפני עדים - כשר, וגובה מנכסים משועבדים, שאין העדים
- 11 חותמים על הגט אלא מפני תיקון העולם! ואלא רבי מאיר היא, וכי לא בעי רבי מאיר כתיבה לשמה - מדאורייתא,
- 12 מדרבנן בעי. והא אמר רב נחמן, אומר היה רבי מאיר: אפילו מצאו באשפה,
- 13 תלמוד בבלי מסכת גיטין דף ד עמוד א
- 14 וחתמו ונתנו לה - כשר! וכ"ת, אגן מדאורייתא קא מתנינן לה, אי הכי, אומר היה ר"מ דבר תורה מיבעי ליה! אלא
- 15 לעולם רבי אלעזר היא, וכי לא בעי רבי אלעזר חתימה - היכא דליכא עדים כלל, היכא דאיכא עדים בעי, דאמר רבי
- 16 אבא: מודה רבי אלעזר, במזוייף מתוכו שהוא פסול. רב אשי אמר: הא מני? ר' יהודה היא, דתנן: ר' יהודה פוסל,
- 17 עד שתהא כתיבתו וחתמתו בתלוש. ומעיקרא מאי טעמא לא מוקמינן לה כר' יהודה? מהדרין אר"מ, דסתם מתני'
- 18 ר"מ, מהדרין אר' אלעזר, דקי"ל הילכתא כוותיה בגיטין.
- 19 תוספות מסכת גיטין דף ד עמוד א
- 20 מודה רבי אלעזר במזוייף מתוכו - תימה לר"י מה ענין שלא לשמה למזוייף מתוכו שחתומים בו קרובין או פסולים
- 21 דהתם בדין מיפסיל משום דלמא אתי למיסמך עילויהו להשיאה או להוציא ממון על פיהם אף על פי שהדבר אמת
- 22 אין לעשות אלא בעדות כשר כדאמר בפ' ארבעה אחין (יבמות דף לא:): נינחיה גבי עדים זימנין דחזו בכתבא
- 23 ומסהדי ורחמנא אמר מפיהם ולא מפי כתבם אבל הכא שהעדים כשרים אלא שחתמו שלא לשמה מה תקלה יש
- 24 בכך אם נסמוך עליהן וליכא למימר דאי שרינן בחתמו שלא לשמה יבא להכשיר זימנין דיחתמו תחלה ויכתבו גט על
- 25 גבי חתימתן והתם ליכא עדות כלל דאם כן מטעם זה גם בשאר שטרות היה לנו להצריך חתימה לשמה ויש לומר
- 26 דמ"מ איכא למיגזר חתימה אטו כתיבה דאם אין עושין חתימה לשמה גזרינן פן לא יכתבו גם הכתיבה לשמה.
- 27 תוספות מסכת גיטין דף ד עמוד א
- 28 דקיימא לן הלכה כר"א בגיטין - משום דמיירי הכא בגיטין נקט גיטין אבל הלכה כמותו אף בשאר שטרות אף על גב
- 29 דכל אמוראי דלקמן (דף פו:): סברי כר' אלעזר דוקא בגיטין קיימא לן כשמואל בדיני דפליג לקמן (שם) אדרב וקאמר
- 30 אף בשאר שטרות ועוד בפ' זה בורר (סנהדרין דף כח:): גבי מתנתא דהוו חתימי עלה תרי גיסי קאמר רב יוסף זיל
- 31 אקנייה בעדי מסירה כר' אלעזר ופריך ליה אב"י והאמר ר' אבא מודה ר' אלעזר במזוייף מתוכו שהוא פסול משמע
- 32 דרב יוסף ואב"י דהוו בתראי סברי כר' אלעזר ובפירקין נמי אמר ר' אבא האי שטרא פרסאה דמסריה ניהליה באפי
- 33 סהדי ישראל מגבינן ביה מבני חרי ולפיכך צריך ליזהר שיהו עדי מסירה בשעת נתינת הגט דאינהו כרתי דאי ליכא
- 34 שם עדי מסירה אינה מגורשת אף על גב דאיכא עדי חתימה ולא מהני עדי חתימה אלא שאם ימותו עדי מסירה או
- 35 ילכו להם למדינת הים שתינשא ע"י עדי חתימה דמסתמא בהכשר נעשה כדאמרינן בהשולח (לקמן דף לו.) לא
- 36 צריכא אלא לר' אלעזר דאמר עדי מסירה כרתי תקינו רבנן עדי חתימה דזימנין דמייתי סהדי אי נמי דאזלי למדינת
- 37 הים וכן משמע בפ' בתרא (לקמן דף פו:): גבי שנים ששלחו שני גיטין ושמותיהן שוין [ונתערבו] נותן שתיהן לזו
- 38 ושתיהן לזו וקאמר בגמ' דלא כר' אלעזר משום דלא ידעי עדי מסירה בהי מינייהו מיגרשא אבל לר"מ ניחא וצריך

מקורות בענין עדי מסירה וחתימה כרתי וטיב השטר

Page 4 of 7 – YIJE 5783 – Set 5

- 1 לומר דבמשולשין איירי דבעי לר"מ שיהא מוכח מתוכו כדאמרינן בריש כל הגט (לקמן דף כד:) גבי כתב לגרש את
2 הגדולה ואי לר' אלעזר סגי בעדי חתימה אמאי לא אתיא כר' אלעזר דל עדי מסירה מהכא בעדי חתימה סגי אלא
3 משמע דלעולם בעי ר' אלעזר עדי מסירה ועוד דרגיל ר"ת לומר דאפילו לר"מ בעי עדים בשעת נתינת הגט דאין
4 דבר שבערוה פחות משנים וכן שטר מתנת קרקע או שטר מכר שהוא לקנין קרקע ואינו לראיה אין מועיל כלום לר'
5 אלעזר אם ידוע שלא נתנו בפני עדים מיהו יש לחלק דלענין ממון דמהניא הודאת בעל דין כמאה עדים סגי בעדי
6 חתימה במקום הודאת בעל דין אבל בקידושין וגרושין לא מהניא הודאת בעל דין משום דמחייב לאחרים דבקידושין
7 אסר לה אקרובים ובגרושין אסר לה אכהן
- 8 חדושי הרשב"א מסכת גיטין דף ד עמוד א
- 9 ואיבעית אימא לעולם ר' אלעזר היא וכי לא בעי ר"א חתימה לשמה היכא דליכא עדים כלל אבל היכא דאיכא עדים
10 בעי דאמר רבא מודה ר"א במזויף מתוכו שהוא פסול. קשיא לן דלא שייך למימר מזויף מתוכו אלא בשחתומין בו
11 פסולי עדות כגיטי נשים שחתומין בו גוים כדאיתא לקמן או פסולי קורבא כההיא מתנתא דהווי חתימי עלה תרי גיסי
12 בפ' זה בורר (כ"ח ב'), אבל כאן שעידיו כשרין אלא שלא חתמוהו לשמה ואף הן אינן צריכין לחתום לשמה מאי
13 פסול איכא כיון דעדי חתימה לא כרתי, ותירצו בתוספות דכיון דלא נחתם לשמה חיישינן דילמא חתמו אנייר חלק
14 ואח"כ כתבו עליו את הגט, וקשה דא"כ אף בשאר שטרות נצריך חתימה לשמה לצאת ידי חששא זז, ונשאר להם
15 הענין בקושיא, ונראה דמשו"ה קרי ליה מזויף מתוכו משום דלדידיה כתיבה לשמה בעי וחתימתן של עדים מכלל
16 כתיבת הגט היא דפעמים שאין כאן עידי מסירה וגט זה מתקיים בחותמיו וכשר אף לר' אלעזר דמימר אמרינן כיון
17 שנתקיים בחותמיו לאו מזויף הוא ובודאי כדן נמסר לה בפני שנים וכדן נעשה לשמה ובתלוש ובשאר תקוני הגט
18 וכיון דעדי חתימה משוו לה גט כשר בודאי מכלל כתיבת הגט הן, והילכך כיון דחתימי עליה אי לא חתמי לשמה
19 מזויף מתוכו קרינן ליה, ותדע לך דהא גט שחותמיו גוים כשר לר"ש ואמרינן ירד ר"ש לשיטתו של ר"א דאמר עדי
20 מסירה כרתי ואקשינן והאמר רבא מודה ר"א במזויף מתוכו שהוא פסול ופרקינן הב"ע בשמות מובהקים כלומר
21 דלא אתי למיסמך עלייהו אלמא כל שאין סומכין עליהן ואין מכשירין הגט על חתימתן לא חיישינן אי חתמי לשמה או
22 לא דלאו מכללו של גט הן, ולדברי הרב אלפסי ז"ל שכתב דלר"א עדי חתימה נמי כרתי אפשר לומר דאינו קשה
23 כלל, דכיון שפעמים כרתי לשמה בעינן, דכי כתיב לשמה אוכתב קאי ובין אכתיבת הגט בעצמו בין אכתיבת העדים,
24 אלא שיש לדקדק דא"כ ר"ש שירד לשיטתו של ר"א היכי מכשר חותמיהן גוים אפי' בשמות מובהקין דמ"מ כתיבת
25 העדים בעי' לשמה וליכא, וכי היכי דכי איכא עדי חתימה ואיתיהיב בעדי חתימה אפ"ה בעי' כתיבת הגט לשמה
26 לר"א ואי איכתוב בערכאות פסול, הכי נמי כי חתימי ביה גוים אף על פי שנמסר בעדים כשרים ליפסול דהא כולה
27 כתיבה בעינן לשמה, וי"ל דחתימת נכרי אינה חתימה כלל וכמאן דמלייה בדיוטא דמי והילכך לא מיפסיל בחתימתן
28 אבל כתיבת הגט ע"כ מיפסלא בערכאות דהא בעינן לשמה והאי לאו לשמה הוא. ואי אמרת דחשבינן ליה כמאן
29 דליתיה כ"ש דליכא גט, אלא דקשיא לי דודאי משמע דלר"א לא בעי' חתימה לשמה כלל דוכתב דקרא או כתיבה
30 לבד היא או חתימה לבד היא או כתיבה וחתימה, ואי חתימה לבד היא לא לבעי כתיבה לשמה כר"מ ואי כתיבה
31 וחתימה היא ליבעי חתימה לעולם ולשמה כר' יהודה דאית ליה הכין ואי ליכא עדי חתימה ולשמה ליפסול, וכיון
32 דר"א מכשר בלא עדי חתימה אלמא וכתב כתיבה לשמה ממש קאמר א"כ לר"א דבר תורה אפי' איכא עדי חתימה
33 לא איכפת לן אי לשמה חתמו או שלא לשמה חתמו אלא משום דאתי למסמך עלייהו בעי' להו לשמה, והיינו
34 דאמר' כדרבא דאמר רבא מודה ר"א במזויף מתוכו כלומר ומשום גזירה ולא מדינא דאי הכי הוה ליה למימר היכא
35 דאיכא עדים בעי' דכתיב וכתב לה לשמה, ועוד דאמר' בפ' המגרש (פ"ו ב') גמ' שנים ששלחו שני גיטין שוין אימר
36 דבעי ר"א כתיבה לשמה נתינה לשמה לא בעי וא"כ הו"ל למימר אימר דבעי ר' אלעזר כתיבה וחתימה לשמה
37 נתינה לשמה לא בעי, כנ"ל

מקורות בענין עדי מסירה וחתימה כרתי וטיב השטר

Page 5 of 7 – YIJE 5783 – Set 5

1 ר"ן (על הרי"ף) מסכת גיטין דף מז עמוד ב - מח עמוד א

2 לא כתבין שעות ולר"א דאמר עדי מסירה כרתי נמסר לאחד קודם לחבירו ואי דמר לא דמר ומש"ה עבדין שודא

3 ואם איתא דלר"א נמי עדי חתימה כרתי הוה לן למימר לדידיה נמי יחלוקו כדאמרינן לר"מ והרמב"ן ז"ל תירץ דאע"ג

4 דר"א מודה דעדי חתימה כרתי מ"מ כיון שאין כותבין שעות אין קונין אלא מסוף היום וזה שמסר לו בתחלה קנה

5 משעת מסירה דמסירה קונה לשעות ומש"ה איכא למימר שודא וכי תימא כיון דלא צריך לעדי מסירה במקום שיש

6 עדי חתימה דלמא בלא עדי מסירה מסר י"ל לענין דיני ממונות מסירת בעל דין כמאה עדים דמי ועוד דהיינו שודא

7 דאמרי' הכי הוה לפי שרצה לזכות את הראשון ואת השני הטעה אלו דבריו ז"ל. ואינן נראין לי דודאי ר"א [מסירה

8 בעדים] מיהא בעי ומסירה בינו לבינו בלא עדים לא מהניא שאם היה קונה [דף מח עמוד א] בממון למה לא תכרות

9 בגיטין וכי תימא אין הכי נמי אלא דאיכא למיחש דילמא איהי זייפתיה א"כ היכי קאמרינן בריש מכילתין [דף ד א]

10 דנהי דלא בעי רבי אלעזר חתימה לשמה מודה במזוייף מתוכו שהוא פסול. כלומר משום דאיכא למיחש דילמא

11 יהיב לה ניהלה בלא עדי מסירה וכי יהיב לה הכי מאי הוי דילמא שמסירתו כורתת דכל שנתקיים בחותמיו ליכא

12 למיחש דאיהי זייפתיה ואנן סהדי דאיהו יהיביה ניהלה כיון שהגט יוצא מתחת ידה כשם שאנו מכשירים אותו בלא

13 עדי מסירה כשנחתם לשמה ויוצא מתחת ידה אלא ודאי [מסירה] לרבי אלעזר בלא עדים לא מהניא מידי. ומה

14 שכתב ועוד דהיינו שודא דאמרינן הכי הוה לפי שרצה לזכות את הראשון ואת השני הטעה. אינו מחוור כלל שכיון

15 שאנו יודעין בודאי שמחמת עדי חתימה שניהם זכו בשוה היאך נניח את הודאי ונתפוס את הספק לומר שמא אחר

16 כך מסר בעדים כדי לומר שודא והא אפילו (אינו) ודאי הכי הוה [איכא] (ליה) למימר דחלוקה עדיפא דהא אפיליגו

17 בהא מילתא תנאי בסוף פ"ק דגיטין [דף יד ב] אי חלוקה עדיפא או שודא עדיפא וג"כ באותה שמועה שבפרק מי

18 שהיה נשוי וכ"ש דכיון דקים לן דבבחימה זכות [שניהם] שוה לית לן למימר מנפשין דילמא בעדים מסר כדי לומר

19 שודא שאין ספק מוציא מידי ודאי אבל מה שנראה לי בזה דרבי אלעזר ס"ל דעדי מסירה בלחוד כרתי ועדי חתימה

20 לא כרתי והיינו דאמרינן בכל דוכתא דר"א ס"ל דעדי מסירה כרתי ולא אמרינן אף עדי מסירה ומיהו מאי דמודה ר"א

21 דעדי חתימה מהני היינו משום דס"ל שהמסירה כורתת כל שיש בשעתה עדים (בדבר) בין שהם מעידים על

22 המסירה עצמה או על גוף הדבר. ומעתה מה שמודה ר"א דגט החתום בעדים כורת אף על פי שלא נתן בעדי

23 מסירה כמו שמוכחות כל אותן ראיות שכתבתי למעלה לאו משום דס"ל דעדי חתימה כרתי אלא שהמסירה כורתת

24 מכיון שיש עדים על עיקר הדבר דהוה להו עדי חתימה כעדי מסירה שהרי הגט יוצא מתחת ידה בעדים הללו ובידוע

25 שהבעל מסרה לה ונמצאו כאילו הן עצמן מעידים על המסירה וכי פסקינן הלכה כרבי אלעזר בגיטין ומשמע אבל

26 לא בשטרות לא באנו לומר דעדי חתימה קונים בשטרות דלא היא דבין בשטרות בין בגיטין אין כורתין [בלא

27 מסירה] דהא כי נמי קאמרינן דהא דאמר ר"א [דאף] בשטרות לא בעינן שיהו חותמיו (על השטר) ליתא משום

28 דבשטרות בעינן שטר קנייה חתום בעדים כדי שיהא ראוי לעמוד ימים רבים וכי הוי כה"ג המסירה היא כורתת

29 משום שעדים החתומים על השטר הוו כעדי מסירה ומעתה כל הסוגיות מתחורות ואפילו למי שפסק שאין הלכה

30 כרבי אלעזר בשטרות וההיא דפרק מי שהיה נשוי [דף צד ב] לא קשיא מידי ושפיר עבדין שודא לר"א אף על פי

31 שהוא מודה בעדי חתימה כיון שאין כורתין מצד חתימתן שלא כתבו בה שעות אלא מסירה היא שקונה ואפילו

32 מסר בלא עדים אותו שמסר לו בתחלה קנה משום דעדים החתומין על השטר מהנו כעדי מסירה ומסירה זו קונה

33 היא לשעות כשם שהיא קונה לשעות בעדים על פה שהעדים החתומין על השטר לא מטעם חתימתן הם מקנין

34 אבל ר"מ ס"ל דמטעם חתימתן הם מקנין שהרי אילו ראו המסירה ולא חתמו על השטר אינן מקנין וכיון שבחתימתן

35 מקנין בשאין בה שעות על כרחנו יד שניהם שוה בו אפילו אליבא דהלכתא דבעי דלמטי שטרא לידיה וכמה

36 שכתבתי למעלה ומן הטעם הזה שכתבתי אתי שפיר מאי דקי"ל [שם] בב' שטרות היוצאין ביום א' דעבדין בהא

37 שודא אפילו נפסוק [דלא] כרבי אלעזר בשטרות משום דכי אמרינן אבל לא בשטרות היינו דבעינן קנייה ראוייה

38 לעמוד ימים רבים ומש"ה בעינן שיחתמו על השטר וכשהם חותמין מטעם עדי מסירה הם מקנין ולא מטעם עדי

39 חתימה כי היכי דס"ל לרבי אלעזר גופיה. וכי אמרינן אבל לא בשטרות [דבעינן קנייה הראוייה לעמוד ימים רבים

40 ומש"ה בעינן שיחתמו עליו] לא באנו לומר דבשטרות לא מהני אלא משום עדי חתימה דאמאי נימא הכי כלום

41 חלקנו בין שטרות לגיטין אלא משום דבעינן בשטרות ראוי לעמוד ימים רבים [וכיון שהם חתומים בשטר הרי ראוי

42 לעמוד ימים רבים] ובכך מתיישבות השמועות כולן ואין דבר שמתקשה עליה לפי דרך זה אלא מאי דאמרינן בההיא

מקורות בענין עדי מסירה וחתימה כרתי וטיב השטר

Page 6 of 7 – YIJE 5783 – Set 5

- שמעתא בפרק מי שהיה נשוי [שם] דכ"ע כר' אלעזר והכא בהא קא מיפלגי רב סבר חלוקה עדיפא ושמואל סבר
 שודא עדיפא ומי מצית מוקמת לה לרב כר' אלעזר והא אמר רב יהודה אמר רב הלכה כר"א בגיטין כי אמריתא
 קמיה דשמואל אמר לי אף בשטרות מכלל דרב סבר בשטרות לא אלא מחוורתא רב כרבי מאיר ושמואל כרבי
 אלעזר ואילו למה שכתבתי למה לן לאסוקי דרב כר' מאיר נימא דרב לטעמיה אזיל דאמר דהלכה כרבי אלעזר
 בגיטין אבל לא בשטרות ומיהו בשטרות מתורת עדי מסירה הוא דמהני אלא חלוקה עדיפא ואעפ"כ יש לי לומר
 דלא בעינן למימר הכי דמדקא מהדר שמואל ואמר אף בשטרות מכלל דרב סבר דבשטרות כלל לא דאם איתא
 דרב גופיה סבר דאף בשטרות מקנין עדי חתימה מטעם עדי מסירה לא ה"ל לשמואל לאהדורי אף בשטרות דהא
 רב גופיה מודה דכשחתמו עדים בשטרות משום עדי מסירה הם מקנין ואף על גב דלא נפקא מינה מידי אי ס"ל
 דחלוקה עדיפא מכל מקום אי בשיטתיה דר' אלעזר אזיל דאמר עדי מסירה כרתי הו"ל לשמואל למימר הלכה כרבי
 אלעזר בין בגיטין בין בשטרות מדלא אמר הכי מכלל דרב סבר דבשטרות עדי חתימה כרתי בהו ולא עדי מסירה.
 ומיהו אף על גב דרב ס"ל הכי אנן בפסקנו לאו אדרב סמכינן דהא קי"ל לגביה כשמואל בדיני אלא אכולהו אמוראי
 דאכפול ואמרו דהלכה כרבי אלעזר בגיטין וכיון דלא מפרשינן אבל לא בשטרות איכא למימר דבשטרות בעי
 שיחתמו על השטר מטעם עדי מסירה הם כורתים על הדרך שכתבתי ואף דברי הרי"ף ז"ל מטין כך שכתב והלכתא
 כר' אלעזר בגיטין ומחק אבל לא בשטרות כמו שמעיד הרמב"ן ז"ל וכן לא הזכיר כלל שיהו עדי חתימה כורתין אלא
 דבעדי חתימה סגי וכתב ג"כ דלכתחלה בעינן עדי מסירה שהם העיקר ועולה יפה ע"פ מה שכתבתי לפי שאין עדי
 חתימה מועילין אלא משום דהוה כאילו נמסר בפניהם:
 17 . רמב"ם הלכות גירושין פרק א הלכה ו
 18 הלכה ו
 19 ומנין שלא יהיה מחוסר מעשה אחר כתיבתו, שנא' וכתב ונתן מי שאינו מחוסר אלא כתיבה ונתינה הוא הגט הכשר,
 20 יצא דבר שמחוסר א קציצה אחר הכתיבה, לפיכך אם כתב גט על קרן הפרה נותן לה את הפרה, ואם חתך הקרן
 21 אחר שכתב ונתנו לה אינו גט, וכן אם כתב במחובר אף על פי שחתמו בו העדים אחר שתלשו ונתנו לה אינו גט.
 22 רמב"ם הלכות גירושין פרק א הלכה יג - טז
 23 הלכה יג
 24 ומנין שיתננו לה בפני עדים, הרי הוא אומר +דברים י"ט ט"ו, דברים י"ז ו' + על פי שנים עדים או שלשה עדים יקום
 25 דבר ואי אפשר שתהיה זו היום ערוה והבא עליה במיתת בית דין ולמחר תהיה מותרת בלא עדים, לפיכך אם נתן
 26 לה גט בינו לבינה ואפילו בעד אחד אינו גט כלל .
 27 הלכה יד
 28 במה דברים אמורים בשהיה הגט בכתב ידי סופר, אבל אם כתב הבעל הגט בכתב ידו וחתם עליו עד אחד ונתנו
 29 לה הרי זה גט פסול (ופוסל לכהונה). +/השגת הראב"ד/ אבל אם כתב הבעל גט בכתב ידו וחתם עליו עד אחד
 30 ונתנו לה הרי זה גט פסול ופוסל לכהונה. א"א מכלל דכתב סופר ועד אחד אינו פוסל לכהונה וזה אינו כלום, אפשר
 31 דלשמואל אם נשאת הולד כשר ולדעת רב אפי' ריח גט אין בו אין השכל מורה כן +.
 32 הלכה טו
 33 תקנת חכמים היא שיהיו העדים חותמין על הגט, שמא יתן לה גט בפני שנים וימותו ונמצא הגט שבידה כחרש
 34 מחרשי אדמה שהרי אין בו עדים, לפיכך תקנו שיעידו מתוכו, ואף על פי שהעדים בתוכו ונתנו לה בפני שנים בין
 35 אותן העדים החתומין עליו ב בין בפני שנים אחרים שעיקר הגירושין בעידי ג מסירה .
 36

מקורות בענין עדי מסירה וחתימה כרתי וטיב השטר

Page 7 of 7 – YIJE 5783 – Set 5

- 1 הלכה טז
- 2 חתמו בו שנים ועבר ונתנו לה בינו לבינה או שנמצאו עידי מסירה פסולין הרי זה כשר הואיל ועדים שבו כשרין והרי
- 3 הגט יוצא מתחת ידה, ויש שהורה מן הגאונים שהוא פסול
- 4 רמב"ם הלכות אישות פרק א הלכה א
- 5 הלכה א
- 6 קודם מתן תורה היה אדם פוגע אשה בשוק אם רצה הוא והיא לישא אותה מכניסה לביתו ובועלה בינו לבין עצמו
- 7 ותהיה לו לאשה, כיון שנתנה תורה נצטוו ישראל שאם ירצה האיש לישא אשה יקנה אותה תחלה בפני עדים ואחר
- 8 כך תהיה לו לאשה שנאמר +דברים כ"ב+ כי יקח איש אשה ובא אליה.
- 9 רמב"ם הלכות אישות פרק ג הלכה ג
- 10 ואם קידש בשטר כותב על הנייר או על החרס או על העלה ועל כל דבר שירצה הרי את מקודשת לי או הרי את
- 11 מאורסת לי וכל כיוצא בדברים אלו ונתנו לה בפני עדים.
- 12 לחם משנה הלכות אישות פרק ג הלכה ג
- 13 [ג] ואם קידש בשטר כותב על הנייר וכו' הרי את מקודשת לי וכו'. קשה למה לא כתב כאן דאם חתמו בעדים ונתנו
- 14 בינו לבינה דמקודשת וכמו כן גבי גט פרק ראשון וגבי עבד פרק חמישי ובודאי דה"ה כן גבי שטר קידושין דומיא
- 15 דגט כיון דאית לן עידי חתימה כרתי ובפרק האיש מקדש (דף מ"ח) אמרו שם הכא במאי עסקינן כגון שקידשה
- 16 בשטר שאין עליו עדים ור' מאיר לטעמיה דאמר עידי חתימה כרתי משמע דלרבי מאיר שטר קידושין בעדי חתימה
- 17 סגי ולא ידעתי למה לא הזכירו כאן רבינו ז"ל דפסול:.